Kuntaliitto
Kommunförbundet

Muistio

Luoma Kalevi

14.2.2017

Ympäristövaliokunnalle

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030

Strategian sisältö painottuu pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan ja EU:n päästövähennystavoitteisiin liikenteen, asumisen ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja uusiutuvan energian käytön lisäämiseksi erityisesti biotalouden avulla. Myös energiaomavaraisuus on keskiössä. Uusiutuvan energian osuus loppukulutuksesta halutaan nostaa 50 % :een 2020-luvulla. Kivihiilen käytöstä on tarkoitus luopua ja tuontiöljyn osuus puolittaa. Biopolttoaineen osuus liikenne- ja työkonepolttoaineissa on tarkoitus nostaa 30% :een. Päästövähennykset kohdistettaisiin erityisesti ajoneuvokantaan, jossa päästövähennyspotentiaali on suurin. Tavoitteiksi on kirjattu, että vuonna 2030 olisi jo 250 000 sähkökäyttöistä ja 50 000 kaasukäyttöistä autoa. Uusiutuvan sähkön tuotantotuet kilpailutettaisiin teknologianeutraalisti mm. tuulivoiman syöttötariffista luovuttaessa.

Strategian linjaukset mm. uusiutuvan energian lisäämisen, energiatehokkuuden ja energiaomavaraisuuden kohottamiseksi ovat pääosin kannatettavia. Monet niistä voivat jäädä ilman konkreettisia jatkotoimia lähinnä tahdonilmauksiksi. Se, että EU-päästötavoitteet vuoteen 2020 arvioidaan Suomessa saavutettavan nykyisin keinoin, ei saa heikentää sitoutumista vuoden 2030 tavoitteisiin.

Kuntien energia- ja ilmastotyöstä

Kuntien ja alueiden ilmastotyö saa selonteossa tunnustusta erityisesti vuosien 2009-2012 aikana tehdyistä ilmastostrategioista. Strategian mukaan maassa olisi liki 40 edelläkävijäkuntaa. Ilmasto- ja energiakysymyksissä *kunnat ovat laaja-alaisesti aloitteellisia toimijoita*. Joka kolmannen kunnan ilmastostrategia ja mukana olo vuosien 2008-2016 energiatehokkuussopimuksissa (117) sekä erilaiset hankkeet, kampanjat ja kunnianhimoiset aloitteet ovat tästä esimerkkeinä. Ilmastotyön kytkentä kunnan asukkaisiin ja yrityksiin on kasvussa.

Keskeistä ovat kuntien pitkäjänteiset maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyvät suunnittelu ja toiminnalliset ratkaisut. Helposti saavutettavat julkisten ja yksityisten palveluiden verkot luovat asukkaille ja yrityksille edellytyksiä vähähiilisyyteen ja resurssitehokkuuteen. *Liikenneratkaisuissa huomio tulee kiinnittää myös liikkumistarpeiden vähentämiseen.* Ajoneuvokannan uusiminen tai uusien käyttövoimien käyttöönotto ei riitä. *Palveleva ja rahoituksen osalta turvattu* joukkoliikenne, väylien ylläpito ja kevyen liikenteen mahdollistaminen helpottavat arjen sujumista. Liikenteen ja asumisen osalta yhdyskuntien kehittämistä on tarkoituksenmukaista jatkaa kuntien ja valtion välisin sopimuksin.

Kuntien päivittäiset toiminnot, hankinnat ja investoinnit tähtäävät energia- ja resurssitehokkuuteen sekä ilmastopäästöjen vähentämiseen. Kestävyyttä ja energiatehokkuutta korostavat tavara- ja palveluhankinnat ovat tästä hyviä esimerkkejä. Hiilen sidontaa ja kotimaisuutta tukeva puurakentaminen sopii hyvin myös kuntiin. Uusia avauksia ovat esimerkiksi Kuntarahoituksen tarjoamat *vihreät lainat* sekä KL-Kuntahankintojen ja Suomen ympäristökeskuksen toteuttama 1,2 MWp aurinkovoimaloiden *yhteishankintakilpailutus* 36 kuntatoimijalle.

Kunnilla on käytettävissään toimivaltaa ja työkaluja (kaavoitus, hankinnat, palvelujen tuotanto ja järjestäminen) kunnan pitkävaikutteiseen ilmasto- ja energiatyöhön. Kuntien saamat hyödyt ovat kustannussäästöjä ja päästövähennyksiä. Siksi kuntien ilmasto- ja energiatyö on vaikuttavaa ja myös kustannustehokasta. *Uudistettavilla hallintorakenteilla pitää vahvistaa tätä toimivaa kokonaisuutta.*

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kaukolämpöä vai hajautettua lämmöntuotantoa?

Kunnat ovat vahvoja toimijoita paikallisessa energiantuotannossa. Kaukolämpö on merkittävältä osaltaan kuntien yhtiöiden toimintaa. Kaukolämmöstä tuotetaan 55 % maakaasulla, kivihiilellä ja turpeella. Puun käytön lisäys energiantuotannossa on erityisesti paikallisten toimijoiden varassa. Puun ja muiden uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämiselle on edellytyksiä. Kotimainen ja paikallinen energia on ollut suosittua myös kunnan elinvoimanäkökulmasta. Suurimpien kaupunkien yhdistetty lämmön ja sähköntuotanto tarjoaa tehokkaan ja joustavan ratkaisun lämmön ja sähköntuotantoon. Sähkömarkkinat eivät kuitenkaan juuri nyt suosi tällaista menettelyä. Kaukolämpötoiminnan keskeiset haasteet liittyvät jatkuvasti pienentyvään energiankulutukseen, vaikka tuotanto sinänsä olisi tehokasta ja perustuisi jo uusiutuviin energialähteisiin. Linjaus siitä, että *tehokkaasti toimivaa, pääomia sitonutta kaukolämpöinfrastruktuuria ei tietoisesti rapauteta, on tarpeellinen.* Tämän tulisi merkitä sitä, että esimerkiksi hajautettuja lämmöntuotantoratkaisuja ei myöskään tueta kaukolämpöalueilla.

Yhdyskuntien jätehuollossa tulokset näkyvät myös vähentyneinä päästöinä ja jätteiden energiahyödyntämisenä. Jätteiden hyödyntämiseen (biokaasu, jätteenpoltto) on myös jo nyt sijoitettu merkittävästi. Jätehuollon kuntavastuun kaventaminen uhkaa osaltaan myös jätteen energiakäyttöä. *On huolehdittava siitä, että jo tehdyillä jätehuoltoinvestoinneilla säilyy tarvittava kannattavuus.*

Maakuntahallinto käytännön toimien mahdollistajana

Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutumistarve koskettavat laajasti ja pitkään koko yhteiskuntaa. Energia- ja ilmastostrategian toteuttamiseen liittyvät lukuisat, erilaiset käytännön toimet tehdään paikallisesti, yrityksissä ja kotitalouksissa usean eri ministeriön hallinnonaloja koskien. Paikallinen ilmastotyö kaipaa vahvistusta.

Maakuntauudistuksen yhteydessä olisi mahdollista järjestää ilmasto- ja energianeuvonta tavalla, joka huomioi alueiden erilaisuuden ja tarvittavien painopisteiden määrittelyn kunkin alueen sijainnin, yhdyskunta- ja elinkeinorakenteen ja toimintatapojen mukaiseksi. Aluevastuuseen voisi kuulua esimerkiksi kuluttajien, yritysten, maatilojen, taloyhtiöiden energia- ja korjausneuvonta, kiinteistöjen käyttäjien kouluttaminen ja hanketyö.

Selonteon mukaan kuluttajien energianeuvontaa vauhditetaan ja lisätään osallistamista. Varmistetaan paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa yhteistyöhön ja hyvien käytäntöjen monistamiseen perustuvan, kattavan ja oikea-aikaisen kuluttajien energianeuvonnan tarjonta. Hajautettujen energiaratkaisujen yhteydessä huolehditaan riittävin taloudellisin resurssein ja informaatio-ohjauksella puolueeton, oikea ja helposti saatava tieto. Neuvonta tai informaatio-ohjaus on mainittu lisäksi liikenne- ja viestintäministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriötä koskevissa osioissa.

Neuvonnan osalta keskeistä on *turvata kuluttajien energianeuvonnan jatko ja sen rahoitus.*

Sopeutuminen ja varautuminen

Ilmastonmuutokseen sopeutumisesta on strategiassa maininta, että ”selkeytetään sopeutumisen ja varautumisen vastuita.” Yhtenä käytännön esimerkkinä on tulvasuojelutöiden tekeminen vesistötulville herkillä alueilla. Suunnitelmat on olemassa noin 21 tulvaherkäksi todetulle, mutta toteutus on kesken.

On tärkeää, että *ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja varautumiseen liittyviä vastuiden, toteuttamisvelvoitteiden ja rahoituksen järjestämistä ryhdytään selvittämään*.

Varautumiseen ja sopeutumiseen liittyy keskeisesti myös sähkön toimitusvarmuuden takaaminen poikkeustilanteissa kuten laajojen myrskyjen, huippupakkasten tai kansainvälisten siirtoyhteyksien katkeamisten varalta. *Riittävä poikkeusoloihin tarkoitettu varatehokapasiteetti sekä siihen tarvittavat polttoaineen varmuusvarastot kuljetuksineen* on syytä olla kotimaassa. Vuotuinen käyttöaika on todennäköisesti vähäinen, joten fossiilisten polttoaineiden käyttökään ei olisi ongelma.

Kalevi Luoma

energiainsinööri